

Trygghetsplan

**Vasaskolans plan mot diskriminering &
kränkande behandling 2025-2026**

VASASKOLAN
1972

Innehållsförteckning

Del 1: Syftet med Vasaskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling	3
Del 2: Vasaskolans vision- Verkligt växande	5
Grundläggande principer för värdegrundsarbetet	6
Vad är diskriminering, trakasserier och kränkande behandling?	7
Genomförande och organisation kring trygghetsarbetet	8
Del 3: Planering - delaktighet och kartläggning	9
Del 4: Sammanfattning och analys av trygghetsarbetet 24/25	11
Del 5: Förebyggande och främjande åtgärder läsåret 25/26	17
Förebyggande insatser från EHT och trygghetsteam läsåret 25/26	18
Förebyggande och främjande insatser i arbetslagen och elevråd	20
Del 6: Policy och rutiner	30

Del 1 : Syftet med Vasaskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling

Planen mot kränkande behandling och diskriminering omfattar Vasaskolans förskoleklass, grundskola och fritidshem. Vasaskolan bedriver ett aktivt och systematiskt arbete för trygghet och studiero, baserat på analys av utvärderingar och kartläggningar av skolmiljön.

Planen mot diskriminering och kränkande behandling innehåller en beskrivning av de trygghets- och trivsselfrämjande insatser samt de förebyggande insatser som skolans trygghetsteam genomför tillsammans med övrig personal under läsåret 2024/25. Dokumentet beskriver även hur vi ska genomföra insatserna samt en begreppsförklaring av diskriminering och kränkande behandling.

Planen utgår från *skollagen* och *arbetsmiljölagen* som beskriver att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, och att alla som arbetar där ska motverka all form av kränkande behandling.

Ansvarig:

- Rektor Matilda G Stålbirt - ytterst ansvarig
- Kurator Caroline Nyhrén - särskilt trygghetsansvar
- Trygghetsteamet

Utvärdering

- GR regionens elevenkät
- Skolans egen elevenkät
- Storsamling och /eller arbetslag under året
- Trygghetsteam- löpande utvärdering genom skolans trygghetsteam

Ansvarig för utvärdering av läsårets plan

- Kurator Caroline Nyhrén
- Rektor Matilda G Stålbirt

Planen gäller under följande period:

20250818-20260818

Förankring av planen

- Innehållet i planen ska förankras och presenteras för hela personalgruppen.
- Då en lärare från alla stadier finns med i Trygghetsteamet ger det möjlighet till insyn och koppling till det dagliga arbetet.
- Planen kommer att finnas tillgänglig i klassrummen, på expeditionen och skolbiblioteket. Planen kommer också finnas tillgänglig på hemsidan för att vara lätt tillgänglig för vårdnadshavare och andra intresserade.
- Planen ska presenteras för eleverna i form av en lättöverskådlig powerpoint presentation i samband med att trygghetsteamet går runt och presenterar sig i alla klasser och berättar om sitt arbete.

Delaktighet

Eleverna

Eleverna är delaktiga i framtagandet av planen mot diskriminering och kränkande behandling genom att den bygger på:

- Skolans elevenkät
- GR regionens enkät
- Hälsosamtal som leds av skolsköterskan
- Elevsamtal genomförda av trygghetsteamet

Resultatet från enkäterna används som underlag för riktade insatser rörande trivsel, trygghet och studiero. Skolsköterskan träffar elever för hälsosamtal och slutsatserna från dessa återkopplas till elevhälsan och trygghetsteamet. Vid behov uppdateras det främjande trygghetsarbetet utifrån detta.

Personal

- Lärarnas läsårsanalys i juni
- Medarbetarenkäten

I samband med det systematiska kvalitetsarbetet och utvärderingen av läsåret i juni gör personalen en utvärdering av planen och de insatser som gjorts under året.

Del 2: Vasaskolans vision - verkligt växande

Vasaskolans vision är att stötta våra elever till ett *verkligt växande*. Det handlar om att rusta eleverna kunskapsmässigt men också värderingsmässigt. Detta genom att skapa en trygg skola med kunskapen i centrum där det finns tilltro, skratt och glädje. Miljön ska präglas av värme och gemenskap genom kristna värderingar och svenskkyrkliga traditioner. Tillsammans med föräldrarna vill vi ge varje elev en god grund för framtiden.

Vi ser varje person som en unik skapelse som ska få växa och utvecklas i en trygg miljö. På Vasaskolan behandlas alla lika oavsett kön, religion, etnisk tillhörighet, sexuell läggning, utseende, åsikter eller förmåga. Vi grundar vårt bemötande av varandra på Bibelns gyllene regel: *Behandla andra som du själv vill bli behandlad.*

Målsättning

På Vasaskolan är eleven viktigast och vår ambition är att stötta varje elev till att nå sin fulla potential - *ett verkligt växande*.

Vi når vår vision och målsättning genom att:

- Ha en hög kvalitet på undervisningen
- Studiemiljön präglas av omtanke, studiero, studiemotivation och engagemang
- Eleverna har inflytande och möjlighet att påverka verksamheten tillsammans med personalen
- Eleven tillägnar sig kunskaper som ligger till grund för ett livslångt lärande, *ett verkligt växande*, samt förmågan att arbeta tillsammans
- Eleven ges en god kunskapsgrund att stå på inför fortsatta studier på gymnasiet

Grundläggande principer för värdegrundsarbetet

Värdegrundsarbetet präglar all undervisning och utbildning på Vasaskolan. Detta är avgörande för att nå vår målsättning om ett - *Verkligt växande*.

För att göra Vasaskolans värdegrundsarbete, och i förlängningen skolans trygghetsarbete, tydligare har vi tagit fram fem ledord som våra främjande och förebyggande insatser tar avstamp i under läsåret 2024/2025. Innehållet för de fem ledorden är hämtade ur Läroplanen men också från erfarenheter och analys av situationen på Vasaskolan, och vad vi ser är viktiga värden att arbeta med för att skapa en trygg och tillåtande skolmiljö.

Vi är alla kompisar

Eleverna får träna sig i att leva sig in i andra människors situation, visa medmänsklighet och empati. Vi har ett pågående arbete kring attityder och språkbruk och vi arbetar för inkludering i klasserna.

Vi säger ifrån

På Vasaskolan tar vi avstånd från våld och kränkande behandling. Eleverna rustas för att själva medverka till att reagera vid kränkande situationer och till att hjälpa andra. Skolan har fungerande rutiner vid incidenter med våld och kränkningar.

Vi behöver varandra

Skolan ska vara en levande social gemenskap, som ger trygghet, vilja och lust att lära. På Vasaskolan får eleverna träna sig i att samarbeta med alla i klassen, men också skapa gemenskap över klassgränserna. Vi vill att eleverna ska få uppleva styrkan i att hjälpa varandra och se varandras olikheter som tillgångar.

Vi är lika men olika

Vasaskolan ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Eleverna görs medvetna om sociala normer, om människors olika förutsättningar och ökar förmågan att leva sig in i andras situationer med de sju diskrimineringsgrunderna som utgångspunkt (kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning.)

Vi respekterar andras gränser och våra egna

Vi respekterar andra människors egenvärde och deras kroppsliga och personliga integritet. Eleverna möter återkommande frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer och blir stärkta i att göra medvetna och självständiga val. På Vasaskolan verkar vi aktivt för jämställdhet, att pojkar och flickor har samma möjligheter och vi främjar interaktionen mellan eleverna oberoende av könstillhörighet.

Vad är diskriminering, trakasserier och kränkande behandling?

Diskriminering är när en elev behandlas sämre än andra elever, och att detta har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, eller ålder.

Trakasserier är uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, eller ålder.

Kränkande behandling är uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Kränkande behandling är en subjektiv känsla. En person som berättar att han eller hon känner sig kränkt, ledsen, arg, sårad eller skadad måste alltid tas på allvar.

Kränkningarna kan utövas av en eller flera mot en eller flera personer. De kan ske vid enstaka tillfällen eller systematiskt och återkommande. Kränkningar kan ta sig olika uttryck, de kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan förekomma under skoltid, men också i andra sammanhang.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Trakasserier och kränkande behandling kan vara

- Fysiska (slag, knuffar, sparkar, nyp, hålla fast eller stänga in mot någons vilja, även sabotera eller förstöra det någon har gjort).
- Verbala (hot, svordomar, öknamn, förolämpningar och förtal)
- Psykosociala (frysa ut, ignorera, undvika, blickar, gester, miner, härma, håna, reta, grimaser, alla går när man kommer)
- Texter och bilder (teckningar, lappar, sms, fotografier samt kommentarer via sociala medier och chattforum).

Genomförande och organisation kring trygghetsarbetet

Rektors ansvar

Rektor har till ansvar att varje år upprätta och utvärdera handlingsplanen mot kränkande behandling och diskriminering i samarbete med personal, elever och skolans föräldraförening.

Att förankra denna plan hos personal, elever och vårdnadshavare.

- Att se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter, samt motverka kränkande behandling.
- Att se till att all personal, elever och vårdnadshavare känner till att kränkande behandling inte är tillåten i verksamheten.
- Att se till att utredning görs och att åtgärder vidtas om verksamheten får kännedom om att kränkande behandling förekommer.
- Att se till att det finns rutiner för utredning, åtgärder och dokumentation av kränkande behandling.
- Att kartlägga och utvärdera kompetensen kring trygghetsfrågor hos personal och elever, samt planera för kompetensutveckling i fortbildningsplan

Arbetslagen

Det är i arbetslagen (fritids, f-3, 4-6 och 7-9) som skolans främjande, förebyggande och till stor del även det åtgärdande arbetet bedrivs. Arbetslagen planerar de främjande och förebyggande insatserna och jobbar med dessa under läsåret. Arbetslagen följer vårt årshjul för trygghetsarbetet. Arbetslagsledare och kurator deltar i arbetet.

All personal på skolan ansvarar för att lämna in en anmälan till rektor/ skriva en anmälan i admentum vid situationer av uppenbar eller misstänkt kränkande behandling.

Trygghetsteamet

Trygghetsteamets arbete är att arbeta förebyggande och främjande men även åtgärdande vad gäller trivsel och studiero på Vasaskolan. Teamet ska handleda och stötta lärare vid konflikthantering, samt vid svårare konflikter göra utredningar kring kränkande behandling samt följa upp dessa ärenden. Trygghetsteamet består av lärare från alla stadier samt kurator och rektor. Trygghetsteamet arbetar utifrån aktuell plan mot diskriminering och kränkande behandling. Trygghetsteamet har också till uppgift att upprätta, samt säkerställa att planen implementeras och efterföljs. Trygghetsteamet utvärderar de utförda insatserna en gång per läsår.

Elevhälsoteamet

Elevhälsoteamet består av rektor, skolsköterska, specialpedagog, speciallärare och kurator. Vid behov kallas skolläkare eller skolpsykolog in. Elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. I lagen anges att elevhälsan ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Del 3: Planering - Delaktighet och kartläggning

Delaktighet: Vasaskolans strategi för upprättande och förankring av Planen mot kränkande behandling och diskriminering

I upprättandet av planen mot kränkande behandling och diskriminering vill vi göra elever och personal delaktiga. Detta sker främst genom samtal med elevrådet på mellan- och högstadiet samt med de olika arbetslagen, och följer arbetsgången som presenteras nedan.

Upprättande av plan mot kränkande behandling och diskriminering

Vad ska göras?	Berörd grupp	Tidpunkt	Ansvar
Elevhälsan kommunicerar årets inriktning för det förebyggande arbetet i arbetslagen	Kurator Alla a-lag	Augustidagarna	Kurator och rektor
Arbetslagen beslutar om nya förebyggande åtgärder till årets handlingsplan	Arbetslagen	Augustidagarna	Arbetslagen
Elevråden diskuterar och bestämmer förebyggande åtgärder till årets handlingsplan.	Elevråd 4-6 samt elevråd 7-9	Vid första elevrådsmötet	Ansvarig för elevråden
Handlingsplan mot kränkande behandling och diskriminering sammanställs och färdigställs.	Rektor och kurator i samarbete med trygghetsteamet	Augsuti-september	Kurator och rektor
Handlingsplanen lämnas till huvudman där beslut fattas om att anta planen eller att komma med förslag till förändringar.	Huvudman i form av skolans styrelse	Styrelsemöte i september	Rektor

Förankring av Handlingsplan

Vad ska göras?	Berörd grupp	Tidpunkt	Ansvar
All personal går vid varje läsårs början tillsammans igenom Trygghetsplanen samt vårt värdegrundsarbete.	All personal	Vid läsårsstart, så snart planen är färdig	Rektor
Arbetslagen/klasslärare planerar för och arbetar med årets förebyggande åtgärder, i form av olika aktiviteter och innehåll på lektioner.	Arbetslagen	Vid läsårsstart, och löpande under året	Arbetslagsledare
Elevråden planerar för de aktiviteter ur planen som de ansvarar för under året.	Elevråd 4-9	September	Ansvarig för elevrådet
Alla klasser arbetar med Trygghetsplanen. Eleverna ska få kännedom om Handlingsplanen och om hur de ska gå tillväga om de upplever kränkande behandling.	Elever	Vid läsårsstart	Klasslärare för respektive klass
Alla föräldrar informeras om Vasaskolans Trygghetsplan.	Föräldrar	Föräldramöte	Rektor och klassföreståndare
Nyanställd personal informeras om Trygghetsplanen.	Personal	Löpande under året	Rektor/ biträdande rektor
Alla klasser har morgonsamlingar varje morgon. Vid dessa tillfällen arbetar vi med vår värdegrund för att förhindra diskriminering och kränkande behandling. Vi använder principerna i handlingsplanen till hjälp.	Elever	Löpande under året	Klasslärare/ kurator

Utvärdering och analys

Vad ska göras?	Berörd grupp	Tidpunkt	Ansvar
Arbetslagen diskuterar och utvärderar innevarande års Handlingsplan	Arbetslag f-3,4-6, 7-9 samt fritids	Maj/juni	Rektor tillsammans med kurator
En analys görs av läsåret och ny inriktning formuleras för de förebyggande åtgärderna kommande läsår	Rektor, biträdande rektor, och delar av EHT	Juni	Rektor, biträdande rektorer och delar av EHT.

Del 4: Sammanfattning och analys av trygghetsarbetet läsåret 2024-2025

Planen mot kränkande behandling leder trygghetsteamet i det dagliga trygghetsarbetet med skolans främjande och förebyggande arbete som läsåret 2024/2025 utgått från fem ledande begrepp.

- Vi är alla kompisar
- Vi säger ifrån
- Vi behöver varandra
- Vi är lika men olika
- Vi respekterar andras gränser och våra egna

Trygghetsteamet bestående av personal från samtliga stadier, kurator och rektor, har under läsåret haft till uppgift att utreda kränkningsärenden och ta fram lösningar för att stoppa de uppkomna händelserna. Trygghetsteamet har medlat i konflikter som mentor eller klasslärare inte kunnat lösa samt arbetat förebyggande med olika aktiviteter. Trygghetsteamet och lärare har vid behov gått in i klasser eller grupper för att säkra en trygg social miljö.

Individuella trygghetssamtal har genomförts av trygghetsteamet som en del av det förebyggande arbetet. Samtalen har genomförts med samtliga elever i årskurs sex och årskurs sju.

Skolans förstelärare har arbetat utifrån uppdraget *Kommunikation och relation*. Goda relationer mellan elever och lärare är avgörande för att skapa ett tryggt klimat på skolan.

En del i att arbetet för goda relationer mellan lärare och elever har varit enskilda samtal för högstadieeleverna i samband med uppstart. Eleverna i årskurs sju har haft med sina föräldrar vid *lära känna samtalet* och sedan har utvecklingssamtal bara erbjudits vid behov under hösten. Efter utvärdering har vi inför detta år beslutat att eleverna deltar själva vid lära känna samtalet och istället erbjuds alla utvecklingssamtal i oktober.

Elevhälsoteamet, bestående av skolsköterska, kurator, skolpsykolog, speciallärare, SYV och skolledning, har träffats varannan vecka. Inom Elevhälsoteamet finns kompetens för att kunna tillgodose olika elevers behov av särskilt stöd kunskapsmässigt, fysiskt och psykiskt. Elevhälsoteamet har därutöver funnits med på arbetslag och klasskonferenser.

Personal, elever och föräldrar har informerats om den gällande planen mot kränkande behandling, ordningsregler samt skolans åtgärdstrappa.

Skolledningen har genomfört en årlig enkät för att kartlägga elevernas trivsel samt för att få en överblick över otrygga platser.

Skolsköterskan har genomfört hälsosamtal med elever enligt program. Detta för att i samtalen identifiera elever som inte upplever trivsel och välmående.

Vi har arbetat vidare med våra raster. Vi har haft rastvärdar i bamba och på samtliga raster för alla årskurser. Vi har nu fotbollsplan/multiarenor på samtliga stadier och haft elevcafé öppet i uppehållsrummet för årskurs 6-9.

Sociogram har genomförts av lärarna i samtliga klasser på mellan- och högstadiet. Detta för att upptäcka och förebygga att elever hamnar utanför.

Utvärdering av förebyggande och främjande insatser 2024/2025

Förebyggande och främjande insatser görs utifrån de utvecklingsområden som identifierats i samband med skolans systematiska kvalitetsarbete. Slutsatserna av detta arbete blev sedan grunden för arbetet som skedde under läsåret, enligt sammanfattningen på föregående sida.

Vi ser att större delen av det förebyggande och främjande trygghetsarbetet fallit väl ut.

Vi kan dock se ett behov av att arbeta tydligare utifrån de fem ledande begreppen. Vi behöver implementera och tydliggöra ledorden i elevgruppen och för föräldrarna. Detta genom att arbeta med begreppen i vardagen på klasstid, morgonsamlingar, raster och i andra lektionssammanhang.

Utvärdering av arbetet på lågstadiet:

Utvärdering av arbetet på mellanstadiet:

Vi är alla skolkompisar

Vi har arbetat med alla delar av punkterna men det har varit varierat i de olika årskurserna. Vissa moment passar bättre i olika årskurser beroende på mognadsgrad.

Vi har haft grupp- och enskilda samtal med fokus på goda relationer eleverna emellan. Trygghetsteamet har varit involverade i detta arbete i flera årskurser.

Vi har bestämda platser även i kyrkan.

Vi säger ifrån

Punkter uppfyllda.

Vi behöver varandra

Styrda rastaktiviteter var mer frekventa under höstterminen medan eleverna lärde känna varandra. Behovet minskade under läsåret.

Vi är lika men olika

Punkter uppfyllda

Vi respekterar andras gränser och våra egna

Punkter uppfyllda

Utvärdering av arbetet på högstadiet:

Vi har haft ett gemensamt strukturerat arbete med Vasaskolans ledord. Varje ledord har behandlats i två längre perioder under klasstid, och alla klasser har fått in arbete med detta. Vi har även haft en temadag med de fem ledorden. Detta läsar fortsätter vi arbetet och önskar fler övningar/ett

kompendium över de övningar som redan finns. Det har varit bra att få upp ledorden på skärmen i hallen för att få in dem som en del av det naturliga samtalet i vardagen.

Vi har genomfört följande:

Temadag kring ledorden.

Vi är alla skolkompisar. Vi skapade trivselregler och följde upp dessa.

Vi säger ifrån. Arbetat kontinuerligt med samarbetsövningar.

Vi behöver varandra. Arbetat kontinuerligt med samarbetsövningar.

Vi har i våra ämnen belyst normer i grupper och samhället i t.ex. svenska och so.

Vi har lyft rubriken vi respekterar våra egna och varandras gränser i samband med sexualitet och samtycke.

Under läsåret 25/26 arbetar vi vidare enligt samma koncept. Vi vill även ha ledorden i alla klassrum.

Ljuddämpande gardiner och ljuddämpad anslagstavla där ledorden kan sättas upp efterfrågas för ökad trivsel.

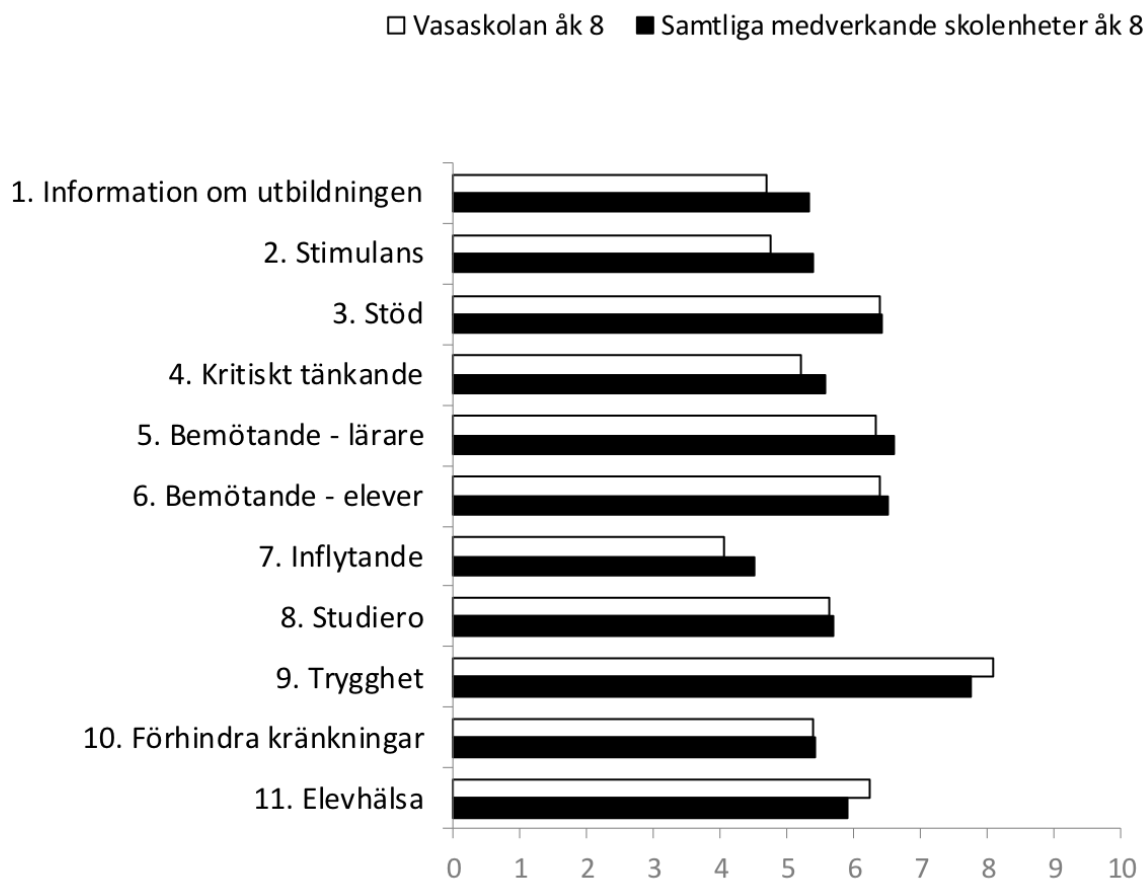
Kartläggning inför läsår 2025-2026

Våren 2024 besvarade Vasaskolans elever skolinspektionens enkät med frågor kring trivsel, trygghet och studiero bland annat. Enkäten ger viktiga indikationer på var arbetet behöver fokuseras under läsåret. Våra elever upplever sig tryggare än genomsnittet och de har ett stort förtroende för elevhälsan.

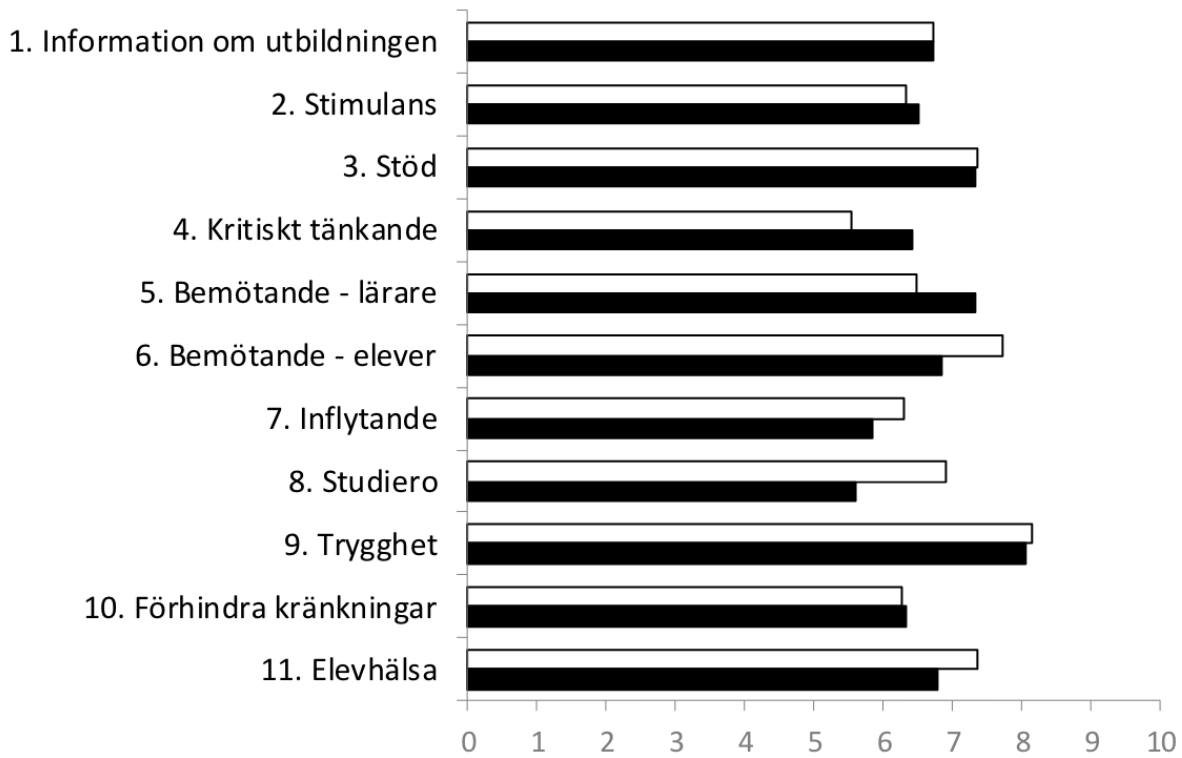
Då skolsköterska och kurator har sina rum på högstadiet har aktiva förebyggande och främjande aktiviteter lagts in för att eleverna på låg- och mellanstadiet ska uppleva samma närvaro under läsåret. Det handlar bland annat om rastvärdande och att hålla lektioner kring samtycke, pubertet och psykisk hälsa, närmare specifikation finns under rubriken ”Förebyggande och främjande åtgärder”.

Vasaskolan har också gjort sin egen elevenkät och hade en genomgång av den för all personal under junidagarna. Där framkom tydligt att den viktigaste faktorn för trivsel och att uppleva en god stämning är att ha en vän att vara med på rasterna. Sociogrammen har en viktig funktion i att identifiera elever som upplever sig ensamma och saknar vänner.

Då vi genom sociogrammen kan fånga upp de ensamma eleverna och se vilka klasskompisar desamma har förtroende för, kan vi arbeta på ett tydligt sätt med att hjälpa eleven hitta rätt genom klassrumsplacering, när vi bildar grupper, och i klassarbetet med aktiviteter som ”hemlig kompis” och mombus på mellanstadiet.

□ Vasaskolan åk 5 ■ Samtliga medverkande skolenheter åk 5

Del 5: Förebyggande och främjande åtgärder läsåret 25/26

Lsåret 2025/2026 kommer förstelärarnas arbete att utgå från de övergripande ämnena relation och kommunikation.

Relation och kommunikation

Vi vill fokusera på att bygga förtroendefulla relationer mellan lärare och elever. I årskurs sju har vi individuella "lärakänna-samtal" mellan elev och mentor vid höstterminens start. I årskurs åtta och nio har alla elever enskilda uppstartssamtal med mentor för att fånga upp varje individ och stärka bandet mellan lärare och elev. I förskoleklass erbjuds vårdnadshavare och elev ett inskrivningssamtal med ansvarig pedagog för att skapa trygghet inför skolstart.

Trivselsamtal

Trygghetsteamet kommer att genomföra individuella trivselsamtal med samtliga elever i årskurs, sex och sju under läsåret. Detta för att fånga upp och förebygga att någon känner sig ensam eller utsatt.

Sociogram

Sociogram kommer genomföras i samtliga klasser på mellan- och högstadiet. Detta för att upptäcka och förebygga att elever hamnar utanför.

Roligare och mer aktiva raster

Fokus på roligare raster under läsåret. Vi arbetar vidare med rastvärdar på samtliga stadier, elevcafé för årskurs 6-9 och sportarenor på alla stadier. Idrottslärarna kommer under läsåret att organisera och planera fler styrda rastaktiviteter.

På lågstadiet jobbar man med lekgrupper och uppstyrd rastaktiviteter.

Trivseregler

Vi arbetar för att eleverna tydligare ska uppleva att skolan agerar mot kränkande behandling. Detta genom att fokusera på att trivseregler tas fram gemensamt av lärare och elever för att sedan utvärderas kontinuerligt. Trivseregler tas fram i klasserna och vårdnadshavare informeras om desamma.

Skolans regler skickas hem till alla föräldrar som skriver på den efter att ha pratat om reglerna med sina barn.

Elevinflytande

Vi vill fortsätta arbeta med elevernas inflytande över sin skolsituation. Detta genom ett aktivt elevråd, tydliga klassråd, fritidsråd och matråd. Vi vill att eleverna ska känna inflytande och delaktighet i den dagliga undervisningen.

Förebyggande insatser av EHT och Trygghetsteam

läsåret 25-26

Skolsköterska och kurator kommer under läsåret genomföra följande förebyggande och främjande insatser för att eleven ska få förutsättningar för psykiskt och fysiskt välmående, samt utveckla ett positivt respekt för sig själv och för sin omgivning.

Höstterminen

- F-klass:
 - Skolsköterska närvarar på föräldramöte och för samtal om goda och nödvändiga rutiner gällande sömn, kost, aktivitet och skärmtid.
 - Syntest.
- Åk 1:
 - Klassundervisning om sömn, aktivitet, kost.
 - Hälsosamtal, skolläkarbedömning, vaccination. Ansvarig - Erika
- Åk 2:
 - Klassundervisning hygien. Ansvarig Erika
 - ”Stopp min kropp”. Halvklass 1-2 tillfällen. Ansvarig Caroline.
- Åk 4:
 - Utökat hälsosamtal, ryggscreening, tillväxt. Ansvarig Erika
- Åk 5:
 - Vaccination. Ansvarig Erika
- Åk 6:
 - Hälsosamtal, ryggscreening, tillväxt. Ansvarig Erika
 - Trivselsamtal, Ansvarig Tryggve
- Åk 7:
 - Trivselsamtal. Ansvarig Tryggve.
 - Föräldramöte; vikten av stöttning gällande sömn, kost, träning, skärm. Observant på psykisk ohälsa. Var vänder jag mig som förälder? Ansvarig Erika.

Vårterminen

- Åk 1:
 - Hörseltest. Ansvarig Erika
- Åk 2:
 - Tillväxt. Ansvarig Erika
- Åk 4:
 - Gruppinsats ca 5 tillfällen. Vi-känsla, hur är vi mot varandra, diskriminering, kränkande behandling mm. Ansvarig Tryggve (Hans och Caroline).
- Åk 5:
 - Vaccination. Ansvarig Erika.
 - Samtal i halvklass: Mens och pubertet (Erika) Samtycke på nätet och i verkliga livet (Caroline).
- Åk 8:
 - Utökat hälsosamtal, ryggscreening, tillväxt, färgseende. Ansvarig Erika.
 - Vaccination. Ansvarig Erika.
 - Framtid och SYV.

Under läsåret 25/26 kommer Hans, Erika och Caroline finnas med som extra rastvärdar på lågstadiet på onsdags-lunchrasten och på mellanstadiet på torsdags-lunchrasten.

Förebyggande och främjande insatser i arbetslagen och elevråd

Det främjande arbetet

Det förebyggande och främjande arbetet handlar om att skapa en skolmiljö som är trygg och tillitsfull. I det främjande arbetet omsätts Vasaskolans profil och värdegrund i praktiken.

Fler exempel på hur skolan arbetar löpande för att främja trygghet

- **Vid varje läsårs start** går klassläraren/mentorn igenom vår värdegrund och förtydligar att det är förbjudet med nedlåtande kommentarer om utseende, misstag eller felsägningar. Nedlåtande miner, gester och hånskratt tolereras inte. De vuxna på skolan är noga med att denna regel följs under skolarbetet. (Ansvar: all personal)
- **Varje ny elev får en** (eller flera) **fadder** i sin klass under den första tiden. Dessa utses av klasslärare/mentor inför ny elevs skolstart.
- Vid skoldagens början och vid raster finns **rastvärdar**, som ansvarar för tryggheten på skolgård, uppehållsrum, kapprum samt toaletter.
- Det finns **en vuxen** i varje omklädningsrum vid idrotten upp till årskurs sex.
- När eleverna ska arbeta i grupper är det **alltid läraren** som gör gruppindelningen.
- Varje läsår **ansvarar elevrådet** för en halvdag med aktiviteter och gemenskap för alla elever i år 4-9, samt ett flertal andra event under läsårets gång. .
- Vi diskuterar och analyserar fördomar och stereotypa föreställningar om olika etniska och religiösa grupper när sådana dyker upp i media och läromedel. (Ansvar: klasslärare/mentor)
- Vid övergripande planering tar vi hänsyn till och **anpassar skolans verksamhet** efter olika funktionshinder. (Ansvar: rektor, EHT och AU)
- Vid planering av undervisning tas hänsyn till elever med synliga och **osynliga funktionshinder**. (Ansvar: rektor, mentor/klasslärare, EHT)

Ledord läsåret 2025/26

Vasaskolan har en länge haft en vision som sammanfattas i - Verkligt växande.

I kommunikationen kring trygghetsarbetet fortsätter vi att arbeta med de ledord som introducerades föregående läsår. Eleverna ska vara medvetna om ledorden och vad de betyder.

- **Vi är alla skolkompisar**
- **Vi är lika men olika**
- **Vi säger ifrån**
- **Vi behöver varandra**
- **Vi respekterar andras gränser och vår egna**

Det förebyggande arbetet i arbetslagen

Det förebyggande arbetet handlar om att förhindra trakasserier och kränkande behandling. De förebyggande åtgärderna har sin utgångspunkt i kartläggningar och analys av situationen på skolan. Det här läsåret har samtliga arbetslag en och samma övergripande åtgärd att genomföra som innebär att etablera, tydliggöra och på olika sätt arbeta in de 5 ledorden hos personal och elever. Här nedan finns den åtgärden närmare beskriven och arbetslagen (uppdelat i fritids, år f-3, år 4-6 och år 7-9) (samt elevråd) har formulerat hur de i sina respektive arbetslag kan arbeta med de 5 ledorden under läsåret.

Förebyggande åtgärder läsåret 25/26

Arbetslag: fritids

Namn på åtgärden: Fem nya ledord	Lågstadiet och fritids
Beskrivning av insatsen:	Vasaskolan fortsätter arbeta med de fem nya ledorden för trygghetsarbetet: - Vi är alla kompisar - Vi är lika med olika - Vi säger ifrån - Vi behöver varandra - Vi respekterar varandras gränser och våra egna Arbetslagen ska aktivt arbeta för att de nya ledorden blir en del av elevernas vardag. Ledorden arbetas med i många tänkbara situationer, t.ex. morgonsamlingar, kristendom, kf-tid/klassråd samt integreras i olika ämnen eller uppmärksammas vid särskilda aktiviteter eller teman.

Namn på åtgärden: Fem nya ledord	Lågstadiet och fritids
Exempel på hur arbetslag Lågstadiet och fritids kan jobba med ledorden i verksamheten	Vi är alla skolkompisar: • Eleverna arbetar i olika gruppkonstellationer och det är pedagogen som bestämmer indelningen. • Vi jobbar med hur man är en bra kompis • Samtal kring hur man är en bra kompis • Vi jobbar med lekgrupper - vi pratar om vad som gick bra, vad kan vi göra bättre till nästa gång • Vi jobbar med faddergrupper • Rastaktiviteter på raster • Istället för att fokusera på hur man inte gör (inte-orden) fokuserar vi på att ge goda exempel på hur man gör • Anordna aktiviteter som passar alla elever, t.ex. ha andra aktiviteter på fotbollsplanen än bara fotboll för att få fler olika konstellationer att leka tillsammans och visa på olika sätt att umgås ihop. • Prata om 'Hur är vi mot varandra på fritids?' • Uppmuntra elever att hjälpa varandra Vi säger ifrån: • Övningar t.ex "Vart går min gräns (avstånd)" • Åsiktsövningar för att stärka eleverna i att ta ställning • Närvarande vuxna som säger var gränsen går • Dialog med elever när det hänt något och diskutera 'hur gör vi nästa gång'? • Vi vuxna förstärker det positiva beteendet som vi ser hos eleverna • Vi använder oss av filmer och annat material för att göra det mer konkret (t.ex. Stopp min kropp, Vara vänner, Rättens riddare) • Vi peppar eleverna att stå upp för sig själva och sina kompisar (ge exempel; "Jag vill inte att du...") • Vi använder rollspel som är tagna direkt ur elevernas verklighet (situationer från raster etc)

Namn på åtgärden: Fem nya ledord	Lågstadiet och fritids
	Vi behöver varandra: • Eleverna arbetar i olika gruppkonstellationer och det är pedagogen som bestämmer indelningen • Utveckla arbetet med faddergrupper (t ex; temadagar, läsa för varandra, pyssel, mattespel, leka med varandra) • Hela lågstadiet sjunger tillsammans - alla är med och alla behövs • Äldre barn är förebilder, vad innebär det? Vi är lika men olika : • Vi har detta som en röd tråd och har öppna samtal i klasserna kring ”vi är lika men olika” • Vi betonar allas lika värde - oavsett ursprung, utseende, funktionsnedsättning etc- Markera mot skällsord (tex negativa laddningen av vissa ord) • Anordna aktiviteter som lockar många i gruppen (alla kan vara med och använda ord som är ok med alla) • Arbeta för att få alla att vara trygga i aktiviteterna • Samtal med eleverna om vikten av att inkludera, ge • ge möjligheten till alla att vara en del av gemenskapen • Prata om likheter/olikheter. Vi vill ha en kultur av att olikheter är något normalt Vi respekterar andras gränser och vår egna: • Övningar i att träna sig i att säga ifrån och föra samtal kring det - Rollspel inför eleverna och samtal kring det • Träna eleverna i att läsa av kroppsspråk • Vi använder oss av ”Stopp min kropp” och läser ”Stellas hemlighet” och ”Pelle Svanslös” • Vi pratar om integritet och betonar vad vuxna får/inte får göra. Vi uppmanar dem att vända sig till en vuxen som de litar på om de upplever att vuxna gör saker som inte känns okej. Det är aldrig barnets fel.
Motivering av insatsen:	Det finns ett behov av att göra trygghetsarbetet mer konkret och att skapa en gemensam förståelse för vad trygghetsarbetet på Vasaskolan är. Motiveringen är också att det finns nya formuleringar i Lgr 22.
Mål med insatsen:	Alla elever ska känna till Vasaskolans fem nya ledord rörande trygghetsarbetet.
Uppföljning av insatsen:	Arbetet kommer att följas upp speciellt inför varje nytt kvartal. En utvärdering av hela läsårets insats kommer att ske i juni -25.

Namn på åtgärden: Fem nya ledord	Lågstadiet och fritids
Ansvar och tidpunkt:	Arbetslagen (med arbetslagsledaren i spetsen) ansvarar för att hålla samtalen om de fem ledorden levande. Kuratorn och trygghetsteamet finns tillgängliga för att diskutera tips och idéer.

Namn på åtgärden: Fem nya ledord	Mellanstadiet och fritidsklubben
Exempel på hur arbetslag mellanstadiet och fritidsklubben kan jobba med ledorden i verksamheten	Vi är alla skolkompisar Eleverna får träna sig i att leva sig in i andra människors situation, visa medmänsklighet och empati. Vi har ett pågående arbete kring attityder och språkbruk och vi arbetar för inkludering i klasserna. • IE- skrivning • Mombus/ hemlig kompis • Klassrumsregler • Nolltolerans mot svordomar/dåliga ord • Organiserad lek på rasterna • Bestämda platser i bamba, klassrum och kapprum • Gruppsamtal med kurator och skolsköterska • Tvärgrupper vid temadagar • Vasadagen - alla är tillsammans Vi säger ifrån På Vasaskolan tar vi avstånd från våld och kränkande behandling. Eleverna rustas för att själva medverka till att reagera vid kränkande situationer och till att hjälpa andra. Skolan har fungerande rutiner vid incidenter med våld och kränkningar. • Klassrumsregler • Elevrådet • Strategier för konflikthantering • Mombus/ hemlig kompis • Läser Värsta bästa nätet i åk 5 • Aktiva vuxna som är föredömen - reagera i alla lägen! • Hög personaltäthet på raster - tillgängliga för eleverna Vi behöver varandra Skolan ska vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. På Vasaskolan får eleverna träna sig i att samarbeta med alla i klassen, men också skapa gemenskap över klassgränserna. Vi vill att eleverna ska få uppleva styrkan i att hjälpa varandra och att se varandras olikheter som tillgångar. • Friluftsdagar med klassöverskridande aktiviteter • Styrda rastaktiviteter • Temadagar, vandringar (äldre barn hjälper yngre) • Bestämda platser i bamba/klassrum/kapprum • Nobeldagen • Vuxna föredömen - synliggöra varandras positiva beteende • Faddrar för nya 6:or

Namn på åtgärden: Fem nya ledord	Mellanstadiet och fritidsklubben
	Vi är lika men olika Vasaskolan ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Eleverna görs medvetna om sociala normer, om människors olika förutsättningar och ökar förmågan att leva sig in i andras situationer med de sju diskrimineringsgrunderna som utgångspunkt (kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning.) • Studiebesök i synagoga och moské • Utnyttja stadens kulturutbud • Filmfestivalen - filmer med olika syften • Gemensam läsning • Mombus/ hemlig kompis • Uppmuntrar barnen att leka med och ta hand om varandra • Läser litteratur (åk 5) där hur man uppför sig på nätet vs. verkligheten • Nationella minoriteters årsdag uppmärksammas • Vi uppmärksammar de globala målen vid FN-dagen. Vi respekterar andras gränser och våra egna Vi respekterar andra människors egenvärde och deras kroppsliga och personliga integritet. Eleverna möter återkommande frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer och blir stärkta i att göra medvetna och självständiga val. På Vasaskolan verkar vi aktivt för jämställdhet, att alla elever, har samma möjligheter och vi främjar interaktionen mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. • Samtyckes- /pubertets samtal i grupp • Bestämda platser • Gruppträff. Att våga säga ifrån om man inte vill. Göra egna val, att som kompis lyssna och respektera andras val. • Medvetna gruppindelningar • Nolltolerans mot svordomar, skojbråk och kränkningar • Var mot andra så som du själv vill bli behandlad
Motivering av insatsen	Det finns ett behov av att göra trygghetsarbetet mer konkret och att skapa en gemensam förståelse för vad trygghetsarbetet på Vasaskolan är. Motiveringen är också att det finns nya formuleringar i Lgr 22.
Mål med insatsen:	Alla elever ska känna till Vasaskolans fem nya ledord rörande trygghetsarbetet.
Uppföljning:	Arbetet kommer att följas upp speciellt inför varje nytt kvartal.

Namn på åtgärden: Fem nya ledord	Mellanstadiet och fritidsklubben
Ansvar och tidpunkt:	Arbetslagen (med arbetslagsledaren i spetsen) ansvarar för att hålla samtalen om de fem ledorden levande. Kuratorn och trygghetsteamet finns tillgängliga för att diskutera tips och idéer.

Namn på åtgärd:	Högstadiet Vr22
Vasaskolans fem ledord	- Vi är alla skolkompisar - Vi säger ifrån - Vi behöver varandra - Vi är lika men olika - Vi respekterar våra egna och andras gränser. Ovanstående fem ledord kommer att uppmärksammas ett i taget under höstterminen och därefter ytterligare en gång under vårterminen. Från augusti till december tar vi upp ett ledord i månaden och arbetar med i huset. Med hjälp av kuratorn kommer det att finnas ett material tillgängligt varje månad med fokus på månadens ledord att arbeta med på klf. När vårterminen tar sin start börjar vi om och tar upp ett ledord i månaden från januari till maj utifrån samma koncept. Utvärdering kommer att ske kontinuerligt på arbetslagsmötena månadsvis. Där är tanken att dela erfarenheter och aktiviteter för att driva arbetet framåt. Varje vecka kommer månadens ledord att stå på skärmen som eleverna möter i entrén. Exempel på hur vårt arbetslag kan jobba med ledorden: Vi är alla skolkompisar • Skapa gemensamma trivselregler i respektive klassrum. Vi säger ifrån: • Utifrån material från kuratorn arbeta med detta tema på klf. (vilket gäller för samtliga fem ledord)

Namn på åtgärd:	Högstadiet Vr22
	Vi behöver varandra: • Träna på respekt, samarbete och empati genom aktiviteter och samarbetsövningar i all undervisning som bedrivs kontinuerligt. Vi är lika men olika: • Belysa normer i grupper och samhälle. Ge konkreta exempel på hur normer påverkar. Eleverna får undersöka själva hur samhället ser ut, vilka normer som finns etc och samtala om orsaker till detta genom läsning av litteratur gemensamt i helklass t ex i svenskämnet och fördjupande samtal i so-ämnena. Vi respekterar våra egna och andras gränser: • Vi lyfter rubriken specifikt i samband med temat sexualitet och samtycke i åk 8.
Motivering av instasen:	Det finns ett behov av att göra trygghetsarbetet mer konkret och att skapa en gemensam förståelse för vad trygghetsarbetet på Vasaskolan är. Vi vill även fortsätta det påbörjade arbetet med att följa de nya formuleringarna som kom med Lgr 22 i vårt dagliga arbete.
Mål med insatsen:	Alla elever ska känna till Vasaskolans fem ledord. Detta harmonierar väl med vår vision verkligt växande. Vi vill göra trygghetsarbetet än mer konkret och skapa en gemensam förståelse för vad trygghetsarbetet på Vasaskolan är Det finns ett behov av att göra trygghetsarbetet mer konkret och att skapa en gemensam förståelse för vad trygghetsarbetet på Vasaskolan är. Vi vill även fortsätta det påbörjade arbetet med att följa de nya formuleringarna i vårt dagliga arbete som kom med Lgr 22.
Uppföljning av insatsen:	Arbetet kommer att följas upp kontinuerligt månadsvis på arbetslagsmöten. Arbetslaget ansvarar för att hålla samtalen om de fem ledorden levande. Kuratorn och trygghetsteamet finns tillgängliga för att diskutera tips och idéer.

Namn på åtgärd:	Högstadiet Vr22
Ansvar och tidpunkt:	Arbetslagen (med arbetslagsledaren och förstelärare i spetsen) ansvarar för att hålla samtalen om de fem ledorden levande under läsåret och kuratorn och trygghetsteamet finns som nämnts tillgängliga för att diskutera tips och idéer. En utvärdering av hela läsårets insats har genomförts i juni -25.

Del 6: Policy och rutiner

På Vasaskolan råder det nolltolerans mot kränkande behandling. Om kränkande behandling ändå skulle uppstå ska skolan utreda händelsen och vidta åtgärder.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

- Rektor har ytterst ansvar för att upptäcka och identifiera brister i arbetsmiljö, förhållningssätt och attityder. I samarbete med olika forum såsom trygghetsteam, elevhälsoteam, ledningsgrupp och elevråd kan bristerna upptäckas och åtgärdas. Redan vid misstanke om trakasserier och kränkningar bör dessa uppmärksammas och hävas.
- **All personal** på skolan är skyldiga att anmäla till rektor via Admentum vid kännedom om att ett barn eller en elev anses ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med skolans verksamhet.
- Vid raster finns **rastvärdar** för att hålla uppsikt över de miljöer där eleverna vistas.
- Rektor och representanter från **trygghetsteamet** finns tillgängliga på skolan för att bistå i konfliktlösning. Vid behov görs kartläggning och observationer för att få kunskap om den aktuella situationen.
- Systematiska kartläggningar sker varje termin med hjälp av enkäter och sociogram samt genom regelbundna mentorssamtal med varje elev.
- På **klassråd eller klasstid** varannan vecka ges utrymme för att samtala kring klassklimatet. Värderingar och attityder sätts i fokus.

Hit kan elever och föräldrar vända sig

Elever och föräldrar kan vända sig till all personal på skolan vid upplevelse, misstanke eller oro för trakasserier eller kränkande behandling. Elever och föräldrar hänvisas dock i första hand till sin klasslärare, men är också välkomna att ta kontakt med rektor, någon ur trygghetsteamet eller elevhälsoteamet.

Rutiner för dokumentation

Misstanke om trakasserier och kränkning ska dokumenteras, liksom varje utredning om misstänkta trakasserier och kränkningar. Anmälan och vidare dokumentation sker i skolans lärplattform, Admentum.

(Ansvar: all personal)

Samarbetsrutiner med myndigheter

En bedömning görs vid varje enskilt fall om den kränkande behandlingen ska anmälas till andra myndigheter. Vid misstanke om att ett barn far illa är skolan skyldig att anmäla detta till socialtjänsten enligt Socialtjänstlagen 14 kap. 1 §. Lärare kontaktar rektor vid misstanke och anmälan görs i samråd med kurator.

När kränkningarna är brottsliga bör de anmälas till polisen. Arbetsmiljöverket bör underrättas vid händelser som har inneburit fara för liv och hälsa. Rektor är ytterst ansvarig för att göra anmälningar till myndigheter samt informera styrelsen. Skolan har ansvar för att komma tillrätta med problemet och vidta lämpliga åtgärder även om ärendet har anmälts till en annan myndighet.

Barn och elevers rättigheter till stöd

Barnet och eleven har rätt att få stöd och hjälp när han eller hon känner sig kränkt. Barns och elevers upplevelser av kränkningar får inte avfärdas. I vår verksamhet kan barn, elever och deras vårdnadshavare som vill ha stöd, vända sig till mentor, kurator, skolsköterska och rektor.

Rutiner när elever utsatts för trakasserier, diskriminering eller kränkande behandling

Varje vuxen som ser/uppfattar hot och/eller våld mellan elever ska agera för att stoppa det. Kalla på fler vuxna/alternativt polis om situationen kräver det. Ombesörj så att skadade får vård samt att de inblandade får hjälp och stöd av någon de har god kontakt med och förtroende för. Lugna ner situationen och om det anses nödvändigt ta de inblandade till var sitt rum.

Utredning

- **Samtal** - Båda parter får ge sin version av händelsen, som dokumenteras av respektive lärare. Om händelsen av både vuxna och elever härmed bedöms utredd avslutas ärendet.
- **Anmälan** om kränkande behandling - Om en eller flera inblandade i ärendet upplever sig kränkta görs en anmälan om kränkande behandling. Anmälan görs i *Admentum*. Det är de involverade medarbetarnas uppgift att se till att rektor/biträdande rektor informeras omgående. Rektor/biträdande rektor ansvarar för att vårdnadshavare informeras. Klassföreståndare/mentor ska också snarast delges information om händelsen.
- I syfte att situationen för de inblandade inte ska förvärras kan vårdnadshavarna uppmanas att ta sitt barn från skolan resten av dagen, eller fram till dess att mötet med skolans personal och rektor/biträdande rektor kan äga rum. Rektor/biträdande rektor ansvarar för att information och dokumentation från alla inblandade samlas in.
- **Vid allvarligt hot och/eller våld** uppmanar rektor/biträdande rektor vårdnadshavare till de inblandade att göra en polisanmälan. I de fall en polisanmälan görs och där någon under 18 år är misstänkt för brott, informeras alltid socialtjänsten och vårdnadshavarna via polisen. Rektor/biträdande rektor gör också om nödvändigt en anmälan till arbetsmiljöverket samt informerar skyddsombud och andra berörda.
- **Vid allvarligt hot eller våld** informerar rektor först personalen och därefter skolans elever om händelsen och vilka åtgärder som vidtas. Rektor/biträdande rektor skriver en incident/tillbudsrapport över händelsen.

Arbetsätt vid upptäckt mobbning

- Trygghetsteamet utser två personer i teamet som tar sig an ärendet. Vid samtalet med eleven ska man vara två vuxna, en leder samtalet och en antecknar. Noteringarna sparas som arbetsmaterial.
- Man börjar med att samtala med den som har blivit utsatt. Denne får i lugn och ro berätta om sin situation. Man försöker få med så mycket konkret information som möjligt.

- Nästa steg är att samtala med den/de som har utsatt någon annan. Vid detta samtal berättar man att man vet vad personen har gjort och man gör tydligt att detta måste upphöra. Eleven får själv ge förslag på hur denne ska kunna upphöra med beteendet.
- Samtliga föräldrar ska kontaktas i samband med att man har haft de första samtalen.
- Uppföljningssamtal med båda parter. Dessa samtal ska äga rum några dagar efter efter det första samtalet. Eleven som kränkt någon får berätta vad denne gjort för att göra situationen bättre för den som har blivit utsatt. Uppföljningssamtalen fortsätter tills kränkningarna upphör, men man ökar tiden mellan dessa.
- Om mobbningen inte upphör kallas den som kränkt annan elev, föräldrarna, rektor, kurator och skolsköterska till ett samtal för att hitta en gemensam lösning.
- Om mobbningen efter dessa åtgärder inte upphör kan det vara aktuellt med polisanmälan i samråd med den utsattas föräldrar. Rektor informerar styrelsen som fattar beslut.

Handlingsplan vid hot och våld

I *Handlingsplan vid hot och våld* finns vidare beskrivning av hur vi agerar vid olika typer av konflikter och situationer.